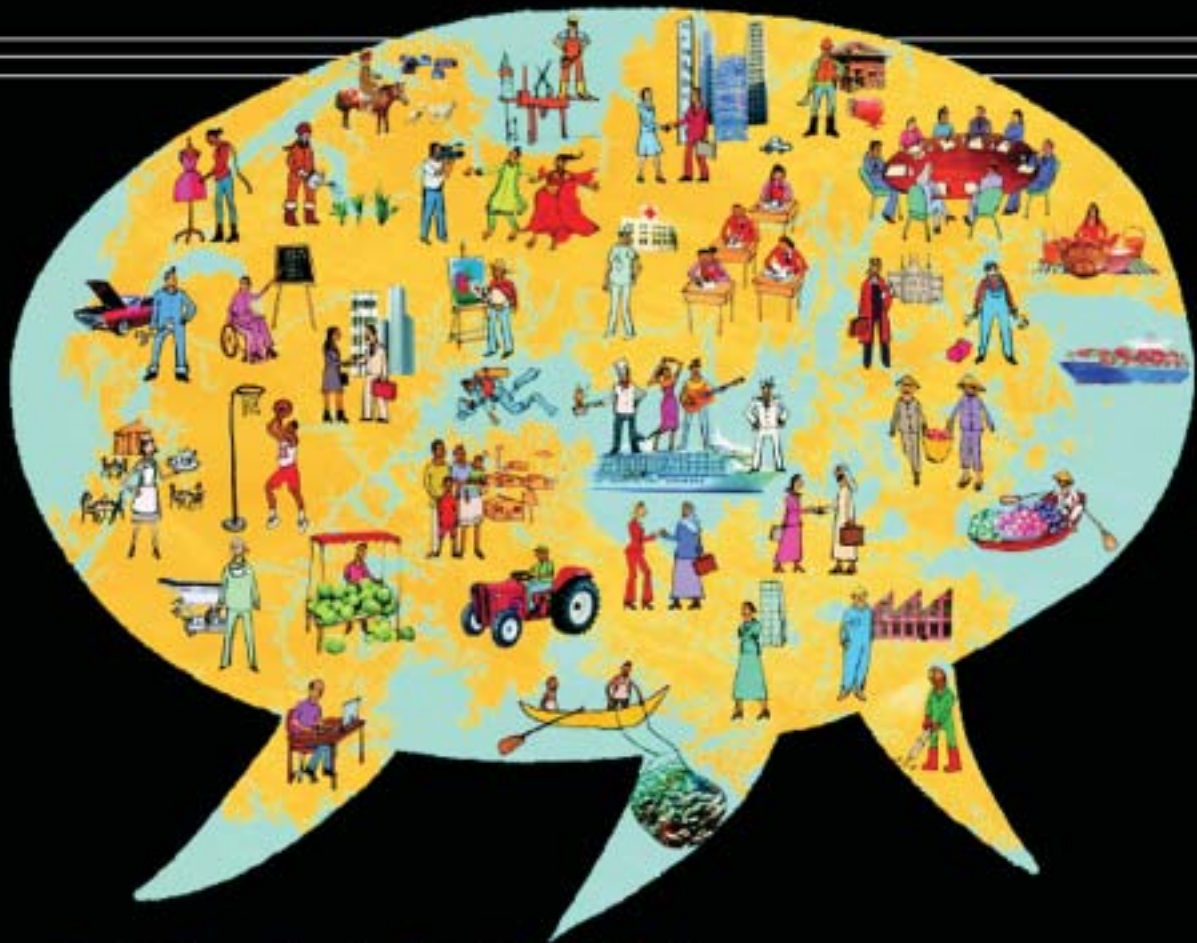

työn

1/2009

MAAILMA

ILO 90 VUOTTA

Tässä numerossa

90 vuotta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta 3, Ihmisarvoinen työ rakentaa tulevaisuutta 5, Kuvakavalkadi ILO:n 90-vuotiseen historiaan 7, Tuloerot kasvavat globaaleilla rahamarkkinoilla 11, Uusi teknologia yhteisöllisyyden palveluksessa 13, Työn maailma ja Suomi 14, Työn maailma uutisotsikoissa 16.

Työn Maailma -lehden artikkelit perustuvat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n julkaiseman *World of Work* -lehden aineistoon. Lehden tehtävänä on tehdä ILO:n toimintaa tunnetuksi Suomessa sekä kertoa ajankohtaisista työelämään liittyvistä kysymyksistä eri puolilla maailmaa. Kirjoitukset eivät kuitenkaan välttämättä edusta ILO:n virallista kantaa. Lehti ilmestyy suomen lisäksi 14 muulla kielellä.

Työn Maailma -lehteä julkaisee Suomen ILO-neuvottelukunta, jonka tehtävänä on avustaa työministeriötä ILO:n toimialaan kuuluvien asioiden käsittelyssä. Neuvottelukunnan tehtävät on määritelty Suomen ILO-neuvottelukunnasta annetussa asetuksessa (851/77). Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 12 jäsentä, jotka edustavat työasiain-, sosiaali- ja terveys- sekä ulkoasiainhallintoa, julkisen alan työnantajatahoja ja merkittäviä työantaja- ja työntekijäkeskusjärjestöjä. Neuvottelukunnan puheenjohtaja toimii myös *Työn Maailma* -lehden päätoimittajana.

Yhdestä kahteen sivua lehdestä on varattu neuvottelukunnan omalle tiedotusaineistolle.

Lehti ilmestyy kolmesta neljään kertaa vuodessa.

Tämän lehden artikkelit on aiemmin julkaistu *World of Work* -lehden numerossa 64.

Päätoimittaja
Raila Kangasperko
Hallitusneuvos
Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32, 00023 VALTIONEUVOSTO

Toimitus ja taitto
Marketta Ollikainen
LavengriPress
Neljäs Linja 17 - 19 A 26,
00530 HELSINKI
email: marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Painopaikka
Edita Prima Oy

Osoitteenmuutokset ja tilaukset:
email: rekisteripalvelut@edita.fi tai
Fax: 020 450 2452
(Osoitteenmuutoksiin/tilauksiin pydetään laittamaan viitteeksi ”Työn Maailma -lehti”)

ISSN 1237-4571

Kannen kuva: ILO

Kansainvälinen työjärjestö 90 vuotta

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 90 vuotta siitä, kun ensimmäisen maailmansodan raunioille perustettiin Versaillesin sopimuksella Kansainliitto. Samassa sopimuksessa päätettiin myös Kansainvälisen työjärjestön ILO:n perustamisesta.

Samalla kun ILO juhlii 90-vuotistaivaltaan, se katsoo jo tulevaisuuteen. Se on käynnistänyt vuosisatahankkeen, jolla se haluaa varmistaa, että vuosisadan taitteessa järjestössä ymmärretään täydellisesti se työ, mitä vuosikymmenten aikana on tehty menestyksen saavuttamiseksi ja millä on luotu olosuhteet, joiden avulla järjestö on valmis kohtaamaan tulevat haasteet ja ongelmat.

Juhlavuoden aikana on tapana myös katsoa taaksepäin. Monet ILOa koskevat tapahtumat, jotka ovat vaikuttaneet miljoonien ihmisten elämään, liittyvät juuri tasavuosikymmeneihin. Näitä ovat muun muassa:

Vuosi 1919: Kansainvälinen työjärjestö ILO perustetaan Versaillesin sopimuksella yhdessä Kansainliiton kanssa.

Vuosi 1939: Lähestyvän sodan kynnyksellä ILO suunnittelee muuttoa maasta. Sodan puhjettua toimisto muuttaa Montrealiin Kanadaan, jossa McGillin yliopisto tarjoaa sille turvapaikan. ILO selviytyi toisen maailman-

sodan läpi säilyttäen periaatteensa, toimintamallinsa ja päämääränsä koskemattomana ja jopa vahvistaen niitä.

Vuosi 1949: ILO tekee päätöksen teknisen kehitysavun aloittamisesta. Kuten järjestön silloinen pääjohtaja **David Morse** totesi, tämä oli järjestön historiassa ”ensimmäinen askel kohti todella radikaalista muodonmuutosta”.

Vuosi 1959: ILO avaa ensimmäisen alueellisen toimiston Afrikkaan.

Vuosi 1969: Norjan Nobel-komitea myöntää ILOlle Nobelin rauhanpalkinnon.

Vuonna 1998 ILO hyväksyi yhden tärkeimmistä julistuksistaan, työelämän perusoikeuksia koskevan julistuksen. Seuraavana vuonna 1999 järjestö sai ensimmäisen pääjohtajan eteläiseltä pallonpuoliskolta. Chileläinen **Juan Somavia** on järjestön yhdeksäs pääjohtaja.

Juan Somavia alkoi luoda ILOlle uutta visiota, ”ihmisarvoisen työn” mallia, joka on vuosikymmenessä vavuttanut jopa järjestön perustuksia.

ILO juhlii 90-vuotistaivaltaan keskellä maailmantalouden yhtä pahimmista kriiseistä kautta historian. Jälleen kerran tarvitaan ILO:n ydinviestiä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, kun maailma taistelee ”epätasapainoisen, epäreilun ja kestäättömän” globalisaation seurausten kanssa. ■

ILO:n ensimmäisen toimitalon vihkiäiset 6. kesäkuuta 1926 Genevessä.

90 vuotta työtä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta

ILO:n pääjohtaja Juan Somavia pohtii 90 vuotta täyttävän järjestön arvoja ja tehtäviä maailman taistellessa kesellä yhtä historian pahimmista talouskriiseistä.

Kuva: M.Crozet/ILO

Kansainvälinen työjärjestö on luonut ja määritellyt normit, joista on tullut keskeisiä kulmakiviä monelle työelämän ulottuvuudelle. ILOlla on ollut tärkeä rooli maailman talous- ja sosiaalipolitiikan kehityksessä. Me olemme saattaneet työelämän normit käytäntöön teknisten yhteistyöohjelmien kautta ja me olemme keränneet tietoa työn maailmasta.

Meidän täytyy olla mukana ajassa, vastata uusiin haasteisiin ja tarttua uusiin mahdollisuuksiin samalla kun olemme uskollisia perusarvoillemme.

Tämä on ollut liikkeelle paneva voima, kun olemme yhdessä muovanneet ja vieneet eteenpäin ihmisarvoisen työn agendaa, joka osoittaa ILO:n mandaatin tarpeellisuuden myös tämän vuosituhannen todellisuudessa.

Haasteet kasaantuvat. Elämme myrskyisää aikaa. Emme tiedä, kuinka kauan ja kuinka vakavia nykyiset rahoitus- ja talouskriisit tulevat olemaan. Mutta me tiedämme, että kriisien vaikutukset ihmisten elämään, työhön sekä elin- ja työolosuhteisiin tulevat olemaan voimakkaita, globaaleja ja systemaattisia.

Ja ilman näitä talouskriisejäkin meillä on edessämme massiivinen globaali köyhyys, kasvava epävirallinen talous ja epävarman työn ongelmat.

Kun taloudellinen globalisaatio eteni, ja sen hyödyt ja mahdollisuudet kävivät ilmi, ILO halusi muistuttaa myös globalisaation sosiaalisista ulottuvuuksista, jotta ei unohdettaisi valitsevaa epätasapainoa ja epätasa-arvoa ja että murrettaisiin köyhyyden

Kuva: YK

noidankehä ja helpotettaisiin myös keskiluokan kokemaa ahdistusta ja turvallisuutta.

Me korostimme työn roolia globalisaation sosiaalisten ulottuvuuksien vahvistamisessa ja tuottavaa työtä tekeviä aloja rakennettaessa globaalia taloutta kestäväälle pohjalle. Me painotimme työn maailman ja työpaikkojen asettamista talouden, yhteiskunnan ja ympäristön kehittämisen keskiöön ja roolia, joka niillä täytyy olla kestävässä kehityksessä.

Kriisit, jotka nyt ovat edessämme, kun me lähestymme 90-vuotisjuhlamme, selvästi paljastavat arvon ja aseman, joka ILOlla yhä on työn maailmassa.

Meidän on vastattava ainakin seuraaviin haasteisiin:

Meidän on tuettava kestävää yritystoimintaa, koska tämä on se, missä työpaikkoja luodaan ja erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä. ILO:n kestävä yritystoiminnan malli liittyy yhteen työn maailman taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset ulottuvuudet. Uudet tuotanto- ja kulutustavat, jotka kunnioittavat enemmän ympäristöä, voivat synnyttää suuren määrän ihmisarvoisia työpaikkoja ja elinkelpoisempia talouksia.

Meidän on etsittävä käyttökelpoisia vaihtoehtoja, jotka vastaavat kasvaviin paineisiin lisätä työn monimuotoisuutta, työntekijöiden sopeutumiskykyä sekä joustavuutta työajoissa ja työmenetelmissä. Mutta samalla meidän on pystyttävä vastaamaan yksilöiden ja yhteisöjen oikeutettuihin vaatimuksiin työmarkkinoille pääsystä, työoloista, eläkkeistä ja muista sosiaaliturvan muodoista.

Meidän on pidettävä huolta innovatiivisuudesta.

Siksi meidän on jatkuvasti parannettava koulutusta, työssä oppimista, työn tuottavuutta ja tiedonjakamisjärjestelmiä.

Meidän on vahvistettava järjestöme perustana olevaa kolmikantaa ja sosiaalisen

vuoropuhelun mallia kehitettäessä työn maailmaa samalla kun varmistamme sen, että työelämän perusoikeuksia kunnioitetaan kaikilla aloilla.

Meidän on työskenneltävä monikansallisen järjestelmän kanssa varmistamiseksi, että kollektiiviset toimmme yhdessä kansallisten toimijoiden kanssa palvelevat sosioekonomisen pohjan perustamista niin, että ne kansallisilla tasoilla tyydyttävät ihmisten sosiaalisia ja työllisyyttä koskevia perustarpeita.

Meidän on kehitettävä toimivampaa maailmanlaajuista globalisaation hallintoa, jossa huomioidaan kaikki keskeiset poliittiset tekijät kuten rahoitus, kauppa, investoinnit ja työpaikkojen luominen, työmarkkinat ja sosiaaliturva, ympäristö ja kehitys. Kullakin alueella toimivien kansainvälisten järjestöjen on työskenneltävä yhdessä oikeudenmukaisen globalisaation saavuttamiseksi.

Vastatessamme näihin ja moniin muihinkin eteemme tuleviin haasteisiin, meillä on ohjenuorana ILO:n viime kesänä hyväksymä sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskeva julistus, samoin kun jo vuonna 1944 hyväksyty Filadelphian

julistus työelämän periaatteista ja ohjelmista sekä työelämän perusoikeuksien julistus vuodelta 1998.

Julistus sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiosta vahvistaa ILO:n tavoitteiden universaalisuuden: kaikkien järjestön jäsenten on toteutettava ohjelmia, jotka perustuvat ihmisarvoisen työn agendan strategisiin tavoitteisiin – työllisyyden luomiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen, sosiaaliseen vuoropuheluun ja työelämän oikeuksien tunnustamiseen.

Samalla julistus painottaa kokonaisvaltaista ja integroitua tapaa lähestyä tavoitteita, jotka ovat ”erottamattomia, keskinäisesti vuorovaikutuksessa ja yhteisesti tuettavia” ja jotka vahvistavat kansainvälisiä työnormeja hyödyllisenä keinona saavuttaa ne kaikki.

”Työ sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta” on enemmän kuin vain 90-vuotisjuhlamme teema. Se on meidän rikkautemme, jonka olemme menneiden vuosikymmenten työllä saavuttaneet, ja mandaattimme tulevaisuudelle.

Juan Somavia
ILO:n pääjohtaja

Kuva: M. Crozet/ILO

”Kansainvälisellä tasolla hyväksyty ihmisarvoisen työn malli antaa välineet vuoropuhelulle ja yhteistyölle teollisuusmaiden, kehitysmaiden ja kehittyvien maiden välillä sekä myös vuoropuheluun ei-valtiollisten toimijoiden kanssa.” EU:n työllisyyskomissaari Vladimir Spidla ILO:n ihmisarvoista työtä ja oikeudenmukaista globalisaatiota koskevassa foorumissa lokakuussa 2007 Lissabonissa.

Ihmisarvoinen työ rakentaa tulevaisuutta

Kuva: ILO

Kymmenen vuotta sitten Nobel-palkittu Amartya Sen kommentoi Kansainvälisen työkonferenssin 87. istunnossa ILO:n pääjohtajan Juan Somavian tuolloin esittämää perustavaa laatua olevaa raporttia ihmisarvoisesta työstä. Tässä artikkelissa palaamme Senin ja muidenkin merkittävien johtajien ja ajattelijoiden näkemyksiin ILO:n ihmisarvoisen työn agendasta.

*Intialainen taloustieteilijä ja filosofi Amartya Sen sai taloustieteen Nobel-palkinnon vuonna 1998. Tunnetuimmassa teoksessaan *Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation* vuodelta 1981 Sen osoitti, etteivät nälänhädät aiheudu ruoan pulasta, vaan sen jakamiseen liittyvistä epätasa-arvoisista mekanismeista.*

Kommentoidessaan ILO:n pääjohtajan **Juan Somavian** raporttia ihmisarvoisesta työstä Kansainvälisessä työkonferenssissa 1999 Sen piti raportin julkistamista historiallisena tapahtumana, joka vahvisti ILO:n tehtävää työntekijöiden oikeuksien varjuna YK-järjestelmässä.

– ILO:n uudessa visiossa keskeinen piirre on ensinnäkin päämäärien selkeä kirjaaminen: tavoite edistää mahdollisuuksia naisille ja miehille saada ihmisarvoista ja tuottavaa työtä vapaisessa, turvallisissa ja ihmisarvoisissa työoloissa”. Tähän tavoitteeseen on sisällytetty kaikki työntekijät missä tahansa ja millä alalla he työskentelevätkin, eikä vain työntekijät säädellyissä työoloissa ja säännöllistä palkkatyötä tekevät vaan työntekijät, jotka nauttivat epäsäännöllistä palkkaa, työllistävät itsensä tai tekevät työtä kotona. Tällä ohjelmalla ILO ha-

luaa vastata siihen kauheaan tosiasiaan, että ”maailma on täynnä ylitöylytettyjä ja työttömiä ihmisiä”, hän totesi.

Toisena tärkeänä raportin keskeisenä piirteenä Sen nosti esiin raportin sisältämän ajatuksen tiettyjen perusoikeuksien tunnustamisesta, perustuipa ne sitten lainsäädäntöön tai ovat osa ihmisarvoista yhteiskuntaa.

– Tunnusomaista tässä on, että työolot ja työllisyys asetetaan laajoihin taloudellisiin, poliittisiin ja sosiaalisiin viitekehyksiin. Raportti korostaa, ei vain työlainsäädännön ja käytäntöjen vaatimuksia, vaan myös tarvetta avoimeen yhteiskuntaan ja sosiaalisen vuoropuhelun edistämiseen. Työtekevien ihmisten elämään vaikuttaa suoraan tietenkin säännöt ja sopimukset, jotka hallitsevat heidän työllisyyttään ja

työtään, mutta heihin vaikuttaa myös viime kädessä heidän vapautensa kansalaisina, jotka voivat omalla äänellään vaikuttaa poliitiikkaan ja jopa institutionaalisiin valintoihin.

Kolmanneksi Sen nosti ILO:n vision tarjoaman laajan yhteiskunnallisen näkökulman, joka lisää instituutioiden ja politiikan tarvetta ymmärtää ja tukea ihmisten toiveiden ja oikeuksien toteutumista.

– Ei riitä, että keskitytään vain työlainsäädäntöön, kun ihmiset eivät elä ja työskentele lokeroiduissa ympäristöissä. Talouden, politiikan ja sosiaalisten toimien välistä yhteyttä tarvitaan, jotta työtekeville ihmisille luodaan mahdollisuudet ihmisarvoiseen työhön ja kohtuulliseen elämiseen.

Neljänneksi Sen puuttui keskusteluun, jota käydään ”kansainvälisen” ja ”globaalin” lähestymistavan välillä. Senin mukaan kansainvälisyydellä tarkoitetaan

”Ihmisarvoinen työ on rauhan perusta, koska rauha ei voi olla vain olotila, jossa ei ole sekasortoa, vaan se on taistelua sen puolesta, että voidaan luoda arvokkaan elämän perusteet kaikille ihmisille.” Costa Rican presidentti Oscar Arias Kansainvälisessä työkonferenssissa 2006.

Kuva: M. Crozet/ILO

yhteistyötä keskenään erilaisten maiden ja kansojen välillä, kun taas globaali lähestymistapa ei välttämättä näe ihmisiä vain kunkin maan kansalaisina, eikä hyväksy, että vuorovaikutus eri maiden kansalaisten välillä tapahtuu yksinomaan eri valtioiden välisten suhteiden kautta. Monien globaalien instituutioiden, mukaan lukien keskeisimmät työelämän instituutiot, on Senin mielestä ulotettava kanssakäymisensä ”kansainvälisiä” suhteita laajemmalle.

– ILO:n uuden ohjelman analyysissä tällaiset todellisen globaalin lähestymistavan alut ovat jo valmiiksi ohjattuna. Kasvava globalisoituva maailmantalous perää samanlaista globaalia lähestymistapaa perustason eettisiin, poliittisiin ja sosiaalisiin toimenpiteisiin. Markkinatalous itsessään ei ole enempää kansainvälinen järjestelmä; sen globaalit yhteydet ulottuvat paljon yli maiden välisten suhteiden, Sen muistutti.

Hän arveli, että tarve herättää sellainen globaali lähestymistapa, joka pohjaa universaaliin ymmärrykseen työstä sekä solidaarisuuden ja sitoutumisen perinteeseen liittyvistä työsuhteista ei ole koskaan ollut vahvempi kuin nyt.

– Taloudellisesti globalisoituva maailma, kaikkine sen mahdollisuuksineen samoin kuin ongelmineenkin perää samanlaista globaalia ymmärrystä ihmisarvoisen työn sisällöistä ja sen moninaisista vaatimuksista taloudellisille, poliittisille ja sosiaalisille sitoumuksille. Jo se, että tunnustetaan tämä kaikkialle leviävä tarve, on itsessään toiveita antava alku, Sen totesi. ■

Kuva: M. Crozet/ILO

”Ihmisarvoinen työ on yksi ihmisten demokraattisista vaatimuksista kaikkialla maailmassa. Ihmisarvoisen työn agenda on agenda kehitykselle, joka tarjoaa kestävästi ulos köyhyydestä.” Liberian presidentti Ellen Johnson Sirleaf Kansainvälisessä työkonferenssissa 2006.

Kuva: J. Sócrates

”Ihmisarvoinen työ on paras, voimakkain ja kestävin tae taloudelliselle kehitykselle ja sosiaaliselle yhtenäisyydelle globaalissa maailmassa. Siksi näen ihmisarvoisen työn agendan käynnistävänä ja integroivana voimana Euroopalle.” Portugalin pääministeri José Sócrates ILO:n ihmisarvoista työtä ja oikeudenmukaista globalisaatiota koskevassa forumissa lokakuussa 2007 Lissabonissa.

”Vanhat lähtökohdat ja vanhentuneet strategiat eivät ole enää riittäviä ja tehokkaita. Me emme halua tämän vuosituhatosen ja tulevien sukupolvien syyttävän meitä siitä, että emme olleet valmistaaneet heille parempaa maailmaa ja että olimme jättäneet heille epäoikeudenmukaisen maailman täynnä epäoikeudenmukaisia työpaikkoja..

Tehkäämme globalisaatiosta oikeudenmukaista. Tehkäämme maailmasta paremman paikan, jossa ihmiset voivat tehdä ihmisarvoista työtä ja elää ihmisarvoista elämää.” ASEANin entinen pääsihteeri Surin Pitsuwan ILO:n ihmisarvoista työtä ja globalisaatiota käsitelleessä konferenssissa Lissabonissa, lokakuussa 2007.

Kuva: ASEAN

”Taistelu ihmisarvoisen työn puolesta on jo itsessään arvo sinänsä. Se on globaali kysymys ja samalla myös kansainvälinen ja kansallinen.

Kun me puhumme mahdollisesta läpimurrosta, jossa globaali hallinto asettaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden samaan koriin taloudellisen tehokkuuden kanssa, emme puhu siitä vain moraalisenä näkökohtana, vaan siksi, että siinä on järkeä. Se on tehokasta ja tätä päivää näyttäen tietä kestäväälle yritystoiminnalle. Uskon, että on olemassa riittävästi todisteita siitä, että tämä rinnastaminen on totta ja uskon, että se tulee olemaan tämän vuosituhatosen ydinkysymyksiä.

Vain saattamalla globalisaatio oikeudenmukaiseksi kaikille me voimme oikeuttaa sen ja vain tekemällä siitä oikeudenmukaista, me voimme tehdä globalisaatiosta kestävästä demokraattisissa yhteiskunnissa.” Norjan ulkoministeri Jonas Gahr Store Oslon konferenssissa 5. syyskuuta 2008.

Kuva: J. Gahr Store

”Oikeudenmukaisuudesta perusta rauhalle” Kuvakavalkadi ILO:n 90-vuotiseen historiaan

Ensimmäisen maailmansodan raunioille perustetun Kansainvälisen työjärjestön tehtäväksi tuli tukea rauhantilaa rakentamalla maailmaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Järjestön peruskirjan luonnosteli Kansainvälisen työläinsäädännön komissio, johon kuului kaksi edustajaa kustakin tuon ajan viidestä suurvallasta – Yhdysvalloista, Britanniasta, Ranskasta, Italiasta ja Japanista – sekä edustajat Belgiasta, Kuubasta, Puolasta ja Tšekkoslovakiasta. ILO:n syntysanat kirjattiin suursodan päätteeksi solmittuun Versaillesin sopimuksen artiklaan 392, jossa luvataan perustaa Kansainvälinen työjärjestö osaksi Kansainliiton organisaatiota. Koska Geneve oli jo valittu Kansainliiton isäntäkaupungiksi, siitä tuli myös Kansainvälisen työjärjestön kotipaikka.

Kansainvälisen työläinsäädännön komissio Pariisiin rauhankonferenssissa helmi-maaliskuussa 1919. Komissio laati ILO:n peruskirjan, joka myöhemmin sisällytettiin Versaillesin sopimukseen.

(Kaikki kuvat ILO:n kuva-arkistosta, ellei kuvan yhteydessä toisin mainita)

Valtuuskunnat Kansainvälisen työkonferenssin ensimmäisessä yleisistunnossa Washington DC:ssä 1919.

ILO:n henkilökunta Kansainvälisessä työkonferenssissa 1919.

ILO:n apulaisjohtaja Harold Butler (vas.) ja järjestön ensimmäinen pääjohtaja Albert Thomas nauttivat lepohetkeä ILO:n ensimmäisen päämajarakennuksen edessä Pregnyssä, Sveitsissä. Rakennus toimii nykyisin Punaisen Ristin kansainvälisen komitean päämajana.

ILO:n ensimmäisen toimitalon suunnitteli sveitsiläinen Georges Epitoux. Talo oli ILO:n käytössä vuosina 1926–1974.

ILO:n peruskirja määrittelee järjestön periaatteet ja päämäärät, jäsenyyshdot sekä valvonta- ja säädösmekanismit. Perusrakenne on yksinkertainen, kuten ILO:n pitkäaikaisin pääjohtaja David Morse (1948–1972) aikanaan kuvasi. Jäsenet ovat suvereenia itsenäisiä valtioita, jotka kokoontuvat vähintään kerran vuodessa konferenssissa. Kukin valtio voi lähettää konferenssiin kolmikantaisen valtuuskunnan, johon kuuluu neljä edustajaa, heistä kaksi edustavat maan hallitusta ja toiset kaksi maan työnantajia ja työntekijöitä.

– Yksinkertaisesta rakenteestaan huolimatta se [ILO:n organisaatio] sisältää lukuisia innovaatioita, jotka käynnistyivät jo vuonna 1919 ja jotka ovat yhä vieläkin ainutkertaisia... Konferenssissa ja hallintoneuvostossa työnantajien ja työntekijöiden edustajat istuvat rinta rinnan hallituksen edustajien kanssa ja nauttivat samoista tasa-arvoisista oikeuksista. ILO on tässä suhteessa ainutlaatuinen kansainvälisten organisaatioiden joukossa, mistä se saa paljon kiitosta myös päätäväisyyttänsä ja elinvoimaisuuttaan ja suurelta osin menestystään kehittäessään toimintatapojaan ja ohjelmiaan yhteistyössä hallitusten, työnantajien ja työntekijöiden edustajien kanssa, Morse kirjoitti.

ILO:n ensimmäinen pääjohtaja Albert Thomas vieraili säännöllisesti jäsenvaltioissa keskustelemassa työpolitiikasta maan korkeimman kolmikantatason – hallituksen, työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen – johdon kanssa. Vuonna 1927 kaksi kuukautta kestäneellä virallisella vierailullaan pohjoismaihin ja Baltian maihin Thomas vieraili Latviassa myös lasten lomakodissa, jossa Rigan työntekijöiden lapset saattoivat viettää jonkin aikaa maaseudulla.

Kerran vuodessa kokoontuva Kansainvälinen työkonferenssi on ILO:n korkein päättävä elin. Se valitsee myös järjestölle kolmikantajäsenyyteen perustuvan hallintoneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallintoneuvosto valmistelee työkonferenssin asialistan sekä vastaa järjestön kaikkinaisesta toiminnasta konferenssien välillä. Kuva hallintoneuvoston 12. istunnosta Roomassa, Italiassa 4.–7. maaliskuuta 1922. Kuvassa etualalla Léon Jouhaux, ranskalainen työntekijöiden edustaja, joka toimi hallintoneuvostossa yhteensä 35 vuotta (1919–1954).

Kolme avainta kuvaa ILO:n kolmikantaista rakennetta. Ajatuksen kolmikannasta esitti Kansainväliselle työläinsäädännön komissiolle Britannian valtuuskunta. Kolmen avaimen symbolia käytettiin ensimmäisen kerran ILO:n uuden toimitalon vihkiäisissä Genevessä 6. kesäkuuta 1926.

Pariisin rauhankonferenssi ja Versaillesin sopimus syntyivät Yhdysvaltain presidentin Woodrow Wilsonin kuuluisan neljäntoista kohdan puheen innoittamina. Yhdysvaltain senaatti ei kuitenkaan ratifioinut Versaillesin sopimusta, minkä vuoksi Yhdysvallat ei ollut Kansainliiton jäsen eikä siten myöskään ILO:n jäsen. Suuri lama 1930-luvulla lisäsi Yhdysvalloissa kiinnostusta julkisiin työpaikkoihin ja sosiaaliin ohjelmiin ja vuonna 1934 maa liittyi kongressin päätöksellä, jonka presidentti Roosevelt allekirjoitti, ILO:n jäseneksi vaikka se ei koskaan Kansainliittoon liittynytäkään.

Kuvassa Yhdysvaltain valtuuskunta Kansainvälisen työkonferenssin 20. istunnossa Genevessä kesäkuussa 1936. Edessä toinen vasemmalta John G. Winant, josta tuli ILO:n pääjohtaja vuonna 1939.

Vaikeuksista huolimatta ILO pystyi toimimaan koko sodan ajan lähes normaalisti. Muutto Kanadaan tarjosi myös mahdollisuuden keskittää aiempaa suurempaa huomiota Latalaiseen Amerikkaan, jossa teknisen kehitysyhteistyön ohjelmista tuli myöhemmin keskeinen osa ILO:n toimintaa. ILO:n valtuuskunnan vierailu Chilessä kesäkuussa 1942 auttoi muotoilemaan maan sosiaalivakuutusohjelmaa ja valmisteli Amerikan sosiaaliturvakonferenssia, joka pidettiin Santiagossa myöhemmin tuona vuonna. Kuvassa ILO:n valtuuskuntaa johtanut Osvald Stein (kolmas oikealta) ja muut valtuuskunnan jäsenet vierailulla Chilessä kesäkuussa 1942.

Sodan aikana Kansainvälisen työkonferenssin kokoontuminen oli ongelma, mutta kaksi istuntoa kuitenkin onnistuttiin pitämään. Ensimmäinen epävirallinen työkonferenssi kokoontui New Yorkissa ja Washington DC:ssä 1941 ja toinen täysin valtuuksin toimiva työkonferenssi – Kansainvälisen työkonferenssin 26. virallinen istunto – pidettiin Philadelphiassa, Pennsylvaniassa keväällä 1944. Philadelphian konferenssissa pohdittiin työntekijöiden korvausasioita ja sosiaaliturvakysymyksiä siirtomaissa sekä sodan jälkeistä jälleenrakennusta. Työkonferenssi hyväksyi niin sanotun Philadelphian julistuksen, jossa ILO:n peruskirjan periaatteet vahvistettiin uudelleen. Julistus korostaa muun muassa, että työvoima ei ole kauppavarana ja että järjestäytymisvapaus on välttämätön ehto kestäväälle kehitykselle ja että köyhyys missä tahansa on uhka edistykselle kaikkialla. Kuvassa ILO:n pääjohtaja Edward J. Phelan allekirjoittaa Philadelphian julistuksen Valkoisessa talossa Washingtonissa 17. toukokuuta 1944. Vasemmalla istumassa Yhdysvaltain presidentti Franklin Delano Roosevelt.

Ensimmäinen Amerikan maiden alueellinen työkonferenssi pidettiin Santiagossa, Chilessä tammikuussa 1936. Konferenssin menestyksen rohkaisemana ILO laajensi alueellisten konferenssien sarjan muillekin mantereille. Ensimmäinen Aasian maiden aluekonferenssi kokoontui New Delhissä, Intiassa 1947, Euroopan konferenssi Genevessä, Sveitsissä 1955 ja Afrikan konferenssi Lagosissa, Nigeriassa 1960. Konferenssien tarkoituksena on kohdistaa huomio tiettyihin kunkin alueen erityiskysymyksiin ja tarpeisiin. Esimerkiksi New Delhissä 13.–24. marraskuuta 1957 pidetyssä Aasian maiden neljännessä aluekonferenssissa käsiteltiin muun muassa käsitteellisuutta ja vuokratiljojen työoloja. Helmikuussa 2009 Euroopan aluekonferenssissa päähuolenaiheena oli kasvava talouskriisi ja sen vaikutus kehittyneiden teollisuusmaiden talouksiin. Kuvassa ILO:n pääjohtaja David A. Morse (vas.) keskustelelee Intian pääministerin Jawaharlal Nehrun kanssa neljännessä Aasian maiden aluekokouksessa New Delhissä 13. marraskuuta 1957.

Vuonna 1969 Norjan Nobel-komitea palkitsi ILO:n Nobelin rauhanpalkinnolla järjestön työstä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja rauhan edistämiseksi kansojen välillä. Kuvassa pääjohtaja David A. Morse vastaanottaa palkinnon Nobel-komitean johtajalta Aase Lionäsilta Oslon yliopistossa 10. joulukuuta 1969.

1960-luvulle tultaessa ILO:n päämaja oli käymässä pieneksi, joten se päätettiin myydä ja rakentaa uusi, isompi päämaja Route des Morillonsille. Rakennuksen suunnittelivat arkkitehdit Eugéne Beaudoin, Alberto Camenzind ja Pier Luigi Nervi. ILO:n uusi päämaja avasi ovensa 1974.

Aina perustamisestaan lähtien ILO on ollut mukana luomassa kansainvälisiä työnormeja lasten ja nuorten aikuisten suojelemiseksi. Vuonna 1992 se perusti lapsityönvastaisen erityisohjelman International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC), jolla pyritään poistamaan erityisesti lapsityön pahimmat muodot ja luomaan edellytyksiä, joissa työssä olevat lapset voisivat palata kouluun. Kuvassa jalkapalloja työkseen aiemmin neuloneita lapsia koulunpenkillä Sialkotissa, Pakistanissa 2005.

Osana ihmisarvoisen työn ohjelmaansa ILO perusti vuonna 2002 riippumattoman maailmankomission selvittämään globalisaation sosiaalisia ulottuvuuksia. Komissiota johtamaan ILO kutsui Suomen tasavallan presidentin Tarja Halosen ja Tansanian presidentin Benjamin W. Mkan. Komission raportti, joka julkaistiin 2004, ehdottaa 57 erilaista tapaa edistää oikeudenmukaista globalisaatiota. Raportin mukaan ihmisarvoinen työ tulisi asettaa globaaliksi tavoitteeksi ja sisällyttää sekä kansallisiin että kansainvälisiin toimiin.

Kuva Maailmankomission raportin julkaisutilaisuudesta Lontoossa 24. helmikuuta 2004. Kuvassa Tansanian presidentti Benjamin W Mka (vas.), presidentti Tarja Halonen ja ILO:n pääjohtaja Juan Somavia.

Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi 97. istunnossaan kesällä 2008 julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta. Julistus on ILO:n historiassa yksi merkittävimmistä asiakirjoista Philadelphian julistuksen vuodelta 1944 jälkeen. Siinä vahvistetaan uudelleen yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvottelu-oikeutta koskevat perusoikeudet, kielletään kaikenlaiset pakkotyön muodot, kehoitetaan tehokkaisiin toimiin lapsityön poistamiseksi ja kaikkinaisen syrjinnän estämiseksi työelämässä. Kuvassa Kansainvälisen työkonferenssin 97. istunnon puheenjohtaja Edwin Salamin Jaén ja ILO:n pääjohtaja Juan Somavia julistuksen hyväksymistilaisuudessa Gnevessä 10. kesäkuuta 2008.

Tuloerot kasvavat globaaleilla rahamarkkinoilla

Tuloerot ovat kasvaneet dramaattisesti kaikkialla maailmassa viime vuosien vahvasta talouskasvusta huolimatta. ILO:n tuoreessa työllisyysraportissa ennakoitaan, että globaalin talouskriisin seurauksena tuloerojen odotetaan kasvavan entisestään. ILO:n tutkimusyksikön Työelämän kansainvälisen tutkimusinstituutin johtaja Raymon Torres arvioi oheisessa artikkelissaan, että ihmisarvoisen työn ohjelman avulla kriisin sosiaalisia seurauksia voitaisiin lieventää.

Viime vuosina kehittyneet ja viime elokuussa purkautuneet rahoituskriisit edustavat yhtä historian merkittävintä uhkaa koko maailmantaloudelle. Luotonannon kompastelu ja osakemarkkinoiden romahdus alkavat vaikuttaa yritysten investointipäätöksiin ja pian myös työntekijöiden tuloihin ja työpaikkoihin. Useat tärkeimmät kehittyneet taloudet ovat käytännössä ajautuneet taantumaan ja työttömyys on nousussa. Taloudellinen kasvu on hidastunut sekä kehittyvissä talouksissa että kehitysmaissa.

Hallitusten yritykset torjua rahoituskriisejä ovat tietenkin tervetulleita, ja periaatteessa niiden pitäisi auttaa välttämään toinen suuri taantuma. Niin tärkeää kuin uudet pelastuspaketit ovatkin, yhtä tärkeää on kohdistaa huomio kriisin rakenteellisiin ulottuvuuksiin, esimerkiksi tuloerojen kasvuun ennen kriisiä, kuten ILO:n tuore työllisyysraportti osoittaa.

Kasvusta hyötyi vain osa väestöstä
Aiemman kasvukauden hyödyt jakaantuivat epätasaisesti, vaikka nyt kaikki saavat osansa rahamarkkinoiden pelastuspakettien kustannuksista.

ILO:n työllisyysraportin mukaan 1990-luvun alusta 2000-luvun puoliväliin noin kahdessa kolmannelle niissä maissa, joista tilastoja on saatavilla, tulot kasvoivat korkean tulotason talouksissa nopeammin kuin alemman tulotason talouksissa. Samanlaista suuntausta on havaittavissa myös palkkojen ja muiden etuuksien kehityksessä verrattaessa eniten ja vähiten ansaitsevia ryhmiä keskenään.

Raporttia varten ILO selvitti palkkojen kehitystä 73 maassa. Niistä 51 maassa palkkojen osuus tuloista väheni kahden viime vuosikymmenen aikana. Samaan aikaan tuloerot eniten ja vähiten ansaitsevien kymmenen prosentin välillä kasvoivat 70 prosentilla.

Tämä oli suhteellisen nopean ta-

loudellisen kasvun aikaa, jolloin syntyi runsaasti uusia työpaikkoja. Vuonna 2007 maailman työllisyys oli melkein yksi kolmasosaa korkeampi kuin vuonna 1990. Talouskasvusta hyötyivät kuitenkin enemmän jo ennestään eniten ansaitsevat ryhmät kuin keski- ja matalan tulotason ryhmät.

Tuloerot kohtuuttomia

On väitetty, että tuloerojen kasvu voi jopa kiihdyttää talouskasvua. Se voi kannustaa panostamaan enemmän työhön, innovaatioihin ja taitojen kehittämiseen, mikä puolestaan voi parantaa niin rikkaiden kuin köyhienkin taloutta. Pienten tuloerojen on katsottu myös heikentävän työmarkkinoiden houkuttavuutta, vähentävän riskienottoa tai investointeja inhimilliseen pääomaan ja siten vaikuttaen epäedullisesti talouden kasvunäkymiin.

Suuret tuloerot voivat kuitenkin todistettavasti olla sekä sosiaalisesti vahingollisia että taloudellisesti ongelmallisia. Sosiaaliset konfliktit saattavat lisääntyä yhteiskunnassa, kun tulojen epätasavertainen jakautuminen kasvaa kohtuuttomasti. Jos matalan tulotason ryhmät ja keskiluokka eivät usko, että talouskasvua tukevat toimet hyödyttävät heitä tai heidän lastensa taloutta yhtä paljon kuin enemmän ansaitsevia ryhmiä, he eivät myöskään tue niitä. ILO:n tutkimus antoi viitteitä siitä, että tuloerojen

Kuva: M. Crozet/ILO

kasvaessa eri tulotasoryhmien välinen solidaarisuus selvästi väheni.

Tutkimus myös osoitti, että ennen nykyistä talouskriisiä alkanut tuloerojen kasvusuunta ei rakentunut kestäväälle pohjalle. Palkkatulojen kaventessa kotitaloudet lisäsivät lainanottoa rahoittaakseen asuntoinvestointejaan. Näin he pitivät keinotekoisesti yllä kulutuskysyntää ja samalla myös taloudellista kasvua. Talouskriisi kuitenkin asetti pian tälle kasvumallille rajat.

Poliittisten päättäjien tulisikin siksi varmistaa, että tulojen epätasavertainen jakautuminen ei kasva kohtuuttomaksi. Samaan aikaan tulisi myös kiinnittää huomiota kestäväan työllisyyteen. ILO:n raportin mukaan tämä on mahdollista toteuttaa niin, että toimet ovat sekä työllisyyttä

Monelle työelämän jättäneelle työeläke ei tarjoa riittävää toimeentuloa. Kuvan eläkeläinen on pystyttänyt oman myyntikojun Britanniassa.

tukevia että oikeudenmukaisia.

Epätasa-arvo heijastaa taloudellista epävakautta

ILO:n raportin mukaan tuloerojen kasvun taustalla on kansainvälisten pääomavirtojen sääntelyn purkua seurannut rahamarkkinoiden globalisaatio.

Rahamarkkinoiden vapautumisen uskottiin laajentavan säästämistä ja siten kiihdyttävän taloudellista kasvua. Lainansaannin ehtoja lievennettiin, jonka uskottiin parantavan myös matalan tulotason ryhmien tulonhankkimismahdollisuuksia.

Näin ei kuitenkaan käynyt. Globaalien työn tuottavuus ja työllisyys eivät parantuneet odotusten mukaisesti. Lisäksi rahoitusmarkkinoiden globalisaatio on vahvistanut taloudellista epävakautta. Järjestelmälliset pankkikriisit olivat 1990-luvulla kymmenen kertaa yleisempiä kuin mitä ne olivat 1970-luvun lopulla.

Tällainen taloudellinen epävakauteen yleensä lisääntyy vähiten ansaitsevien ryhmien kustannuksella. Rahoituskriisejä seuranneet työpaikkojen menetykset ja niiden pitkäkestoiset vaikutukset ovat koskeneet kovimmin yhteiskunnan vähäosaisimpia.

Investointihalujen romahtaessa myös työttömyys yleensä lisääntyy, mikä voi lisätä ja vahvistaa tulojen epätasaista jakautumista. Lisäksi yleinen palkkataso on useimmissa maissa laskussa. Toisaalta rahamarkkinoiden globalisaatio on tuonut kurin-

alaisuutta makrotalouden ohjelmiin niin kehittyneissä kuin kehittyvissäkin maissa.

Politiikan vaihtoehdot eivät löydy rahoitusmarkkinoin sääntelyn purkamisesta tai kiristämisestä. Tarvitaan jonkinlaista keskitietä, jossa hallitukset ottavat huomioon myös jokaisen vaihtoehdon sosiaaliset vaikutukset. Varovainen lähestymistapa rahamarkkinoiden globalisaation on erityisen tärkeää maissa, joissa rahoitusmarkkinat eivät ole riittävästi kehittyneet, kuten on monissa kehitysmaissa. Mutta kaikissa maissa on tärkeää vahvistaa järkevää sääntelyä niin, että tiettyjen rahamarkkinoilla toimivien ryhmien vastuutonta riskienottoa vähennetään. Nämä niin sanotut ultaliberalistiset toimijat pyrkivät hankkimaan itselleen mahdollisimman suurta etua, kun taas tappiot tällaisista toimista jäävät osittain yhteiskunnan ja veromaksajien maksettavaksi.

Johdon palkitsemista ilman tulosta

Viime aikainen piirre yrityshallinnossa on ollut kasvattaa yritysten korkeimman johdon palkitsemisjärjestelmiä riippumatta yrityksen tuloksesta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa vuosina 2003 – 2007 toimivan johdon palkkiot kasvoivat 45 prosentilla, kun aiemman johdon palkat nousivat 15 prosentilla ja keskimääräisen amerikkalaisen työntekijän palkka vain kolme prosenttia. Vuonna 2007 toimitusjohtaja 15 suurimmassa yhdysvaltalaisessa yrityksessä ansaitsi yli 500-kertaisesti sen minkä tavallinen amerikkalainen työntekijä sai.

Samansuuntaista kehitystä yritysten ylimmän johdon palkitsemisessa on ollut havaittavissa muissakin maissa kuten Australiassa, Saksassa, Hong Kongissa, Hollannissa ja Etelä-Afrikassa.

ILO:n tutkimuksen mukaan useimmissa tapauksissa yritysjohdon ylisuurilla palkkioilla oli vähän tai ei lainkaan yhteyttä itse yrityksen tulok-

Kuva: M. Crozet/ILO

seen. Tosin tässä oli jonkin verran maakohtaista vaihtelua. Vaikka tältä saralta tarvitaankin lisää tutkimusta, näyttäisi siltä, että yrityksiin on muodostunut omistajien siunauksella institutionaalisia rakenteita, jotka antavat yrityksen ylimmälle johdolle määrävän aseman oman palkkatasonsa määrittämisessä.

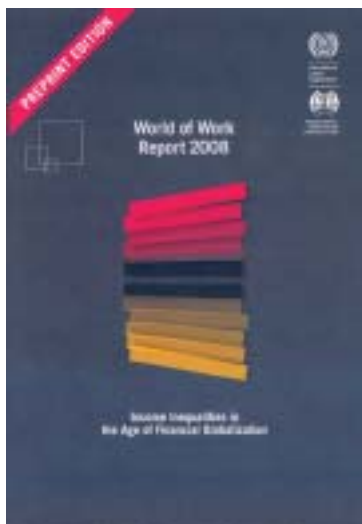
Kaiken kaikkiaan tutkimuksen valossa näyttää siltä, että yritysjohton palkkiojärjestelmien kehitys on vain lisännyt tulojen epätasa-arvoista jakautumista ja on ollut lisäksi taloudellisesti tehotonta.

Työmarkkinajärjestöillä yhä tärkeä rooli

Tuloerojen kasvun haittoja on usein pyritty kompensoimaan kansallisella työllisyys-, sosiaali- ja verotuspolitiikalla. Keskeisinä toimijoina tässä ovat yhä useimmissa maissa työmarkkinajärjestöt, vaikka työntekijöiden järjestäytymisaste onkin ollut laskussa. Erityisesti niissä maissa, joissa on korkea järjestäytymisaste ja kehittyneet kollektiiviset neuvottelujärjestelmät, tulojen epätasa-arvoinen jakautuminen on ollut pienempää.

Työmarkkinajärjestöjen on ollut kuitenkin vaikeaa vastata globalisaatiosta aiheutuviin maailmanlaajuisiin suuntauksiin. Varsinkin niissä maissa, joissa työmarkkinoita on kiristetty, työntekijöiden neuvotteluasema on heikentynyt.

Toinen merkittävä kehityssuunta on ollut niin sanotun epävirallisen työllisyyden lisääntyminen viimeisten 15 vuoden aikana. Tällaisesta työstä, jossa ei noudateta normaaleja työnormeja, myös yleensä maksetaan merkittävästi heikommin. Muuttuvat työllisyydsmallit ovat myös osaltaan heikentäneet työntekijöiden neuvotte-

luasemia erityisesti vähemmän koulutettujen ryhmissä.

Lisäksi suuressa osassa maailman maista verotuksen progressiivisuutta on vähennetty, mistä on ollut seurauksena se, että eniten ansaitsevat maksavat nyt vähemmän veroa kuin aikaisemmin. Vuosina 1993 – 2007 yritysten maksamat verot vähenivät keskimäärin kymmenellä prosenttiyksiköllä. Eniten ansaitsevien tuloverotus väheni samaan aikaan kolmella prosenttiyksiköllä. Kuten ILO:n raportissa osoitetaan, verotuksen progressiivisuuden purkua ei yleensä ole korvattu sosiaalipoliittisen toimin.

Korkeiden tulojen tai palkkioiden veroleikkauksia voidaan oikeuttaa sen perusteella, että näin lisätään taloudellista tehokkuutta. Tietyissä tilanteissa tämä voi olla jopa perusteltua. Monissa tapauksissa tulokset verojen alentamisesta ovat kuitenkin osoittaneet vähemmän tehokkaiksi. Parhaiten työllisyystavoitteita palvelee hyvin suunnitellut ja toteutetut sosiaalista turvallisuutta lisäävät ohjelmat, joista ILO:n raportissakin on esitetty lukuisia esimerkkejä.

Sosiaalinen turvallisuus kantaa eteenpäin

ILO:n tutkimus osoittaa, että ne maat, jotka kantavat huolta tuloerojen kasvusta samalla kuin pyrkivät ylläpitämään työllisyyttä, pärjäävät parhaiten. Maat, joilla on suhteellisen vahvat kolmikantainstituutiot, hyvin suunniteltu työmarkkinasäännöstö ja sosiaaliturva ja vahva työntekijöiden perusoikeuksien kunnioitus, pystyvät parhaiten ylläpitämään työllisyyttä ja rajoittamaan tuloeroja kasvattavaa kehitystä. Tämä juuri on ILO:n ihmisarvoisen työn agendan olennainen sisältö.

Ihmisarvoisen työn ohjelmissa päähuomio tulisikin ehkä jatkossa kiinnittää globaalien rahoituskriisien sosiaalisiin seurauksiin. Yhdessä rahoitusmarkkinoiden rakenteiden uudistamisen kanssa tämä voisi tukea tasapainoisemman ja kestävämmän talouden saavuttamista.

Raymon Torres

Työelämän kansainvälisen tutkimusinstituutin johtaja

Uusi teknologia yhteisöllisyyden palveluksessa

Kuusikymmentä vuotta sitten ILO kotti ensimmäisen askeleen kohti ”todella radikaalia muutosta”, kuten järjestön tuolloinen pääjohtaja **David Morse** asian ilmaisi. Vuonna 1949 käynnistyi nimittäin ILO ensimmäinen teknisen avun ohjelma tietotaidon kehittämiseksi kehitysmaissa. Sittemmin ILO on toteuttanut yhteistyökumpaneittensa avulla lukemattomia teknisen avun hankkeita eri puolilla maailmaa, tuoreimpina erilaiset mikrovakuutushankkeet, joissa sovelletaan uusinta teknologiaa parantamaan asiakaspalvelua ja lisäämään kustannustehokkuutta.

Mikrovakuutus on tuote, joka on suunniteltu erityisesti köyhien ihmisten tarpeisiin ja joka tarjoaa suojaa ylipääsemättömiltä riskeiltä ilman suuria vakuutusmaksuja. ILO:n mikrovakuutusohjelmaa rahoittaa yhdysvaltalainen Bill ja Melinda Gatesin säätiö ja siinä on mukana hankkeita Afrikasta, Aasiasta ja Tyynenmeren alueelta sekä Latinalaisesta Amerikasta.

Perussa yksi maan suurimmista vakuutusyhtiöistä toteuttaa paikallisten viljelijäyhdistysten kanssa hanketta, jolla tarjotaan maan pienviljelijöille kohtuuhintaisia henkivakuutuksia. Vakuutusmaksu on riippuvainen satotuloksista, jolloin köyhimmilläänkin viljelijöillä on varaa turvata itsensä kuivuuden, sairauksien tai perheenpään kuoleman varalle.

Perussa, jossa viljelymaan kastelulla on iso merkitys, hankkeen toteutuksessa mukana on kansallinen kastelualueen käyttäjien komitea (JNUDRP), jolla on 1,6 miljoonaa jäsentä eri puolella maata ja joka kattaa viljelijäväestöstä noin 90 prosenttia. Vakuutusmaksu kerätään kasteluveden käyttömaksujen yhteydessä.

*Pienviljelijöiden
osuuskunnan ylläpitämä
kastelukaivo Perussa.*

Burkina Fasossa paikallinen vakuutusyhtiö L'Union des Assurances du Burgina Vie (UAB) on kehittämässä säästöhenkivakuutusta yrityksille, jotka työskentelevät epävirallisessa taloudessa. Hankkeessa sovelletaan uusinta teknologiaa, jolla vältytään vakuutusmaksujen liian korkeilta keräyskustannuksilta ja väärinkäytöksiltä.

Ruotsalainen osuustoimintaliike SCC on mukana kehittämässä Kenian köyhille perhevakuutuksia, joihin sisältyy vakuutusturva sairastumisen, onnettomuuksien ja kuolemantapausten varalle. Yhteistyössä käsityöläisten yhdistysten, nuorisoyhdistysten ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa hankkeessa tuetaan uusien jakelukanavien ja muiden infrastruktuurirakenteiden kehittämistä.

Intiassa tunnettu henkivakuutusyhtiö ICICI Prudential on puolestaan käynnistämässä suurta työntekijäjoukkoa koskevia määräaikaista henkivakuutuksia koskevaa pilottihanketta, jolla on tarkoitus vähentää merkittävästi kustannuksia ja parantaa asiakaspalveluja. ■

Kuva: ADBF

ILO:n juhlavuosi näkyy myös Suomessa

Kansainvälisen työnjärjestön ILO:n 90-vuotisjuhla huomioidaan myös Suomen ILO-neuvottelukunnassa. Myöhemmin tänä vuonna tullaan järjestämään 90-vuotiaan ILO:n kunniaksi juhlaseminaari, johon kutsutaan arvovaltaisia vieraita. Suomen ILO-neuvottelukunta myös julkaisee suomeksi ILO:n viime kesänä hyväksymän julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta.

Työn Maailma kysyi kolmelta neuvottelukunnan kolmikantaedustajalta, miten he näkevät ILO:n merkityksen suomalaisessa työelämässä, mihin suuntaan ILOa tulisi kehittää ja miten ILO:n kolmikantainen rakenne toimii nykyisessä globaalissa maailmantaloudessa. Lopuksi pyysimme heidän arvioitaan ILO:n tuoreesta globalisaatiojulistuksesta.

ILO:n rooli tärkeä globaalissa maailmassa

ILO:n yleissopimuksilla on ollut huomattava merkitys suomalaisen työ- ja sosiaaliturvalainsäädännön sisältöön. ILO:n sopimuksia ei ole useinkaan voitu ratifioida muuttamatta kansallista lainsäädäntöä. Myös järjestäytymisvapaus ja lakko-oikeudet perustuvat keskeisesti ILO:n sopimusten periaatteisiin, kuten koko kolmikantayhteistyö.

Näin arvioi ILO:n merkitystä Suomen työelämälle Suomen ILO-neuvottelukunnan puheenjohtaja, hallitusneuvos **Rai-la Kangasperko** työ- ja elinkeinoministeriöstä. Runsaan vuoden neuvottelukunnan puheenjohtajana toiminut Kangasperko näkee ILO:n ja sen yleissopimusten vaikutuksen nykyisin Suomen kaltaisessa EU-maassa lähinnä periaatteellisella tasolla. Globaalissa maailmassa ILOlla on hänen mielestään yhä tärkeä rooli.

– ILO:n toiminnassa ihmisarvoisen työn ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen on aina ajankohtaista. Sen jäsenvaltioiden erilaisten kehitysasteiden johdosta tavoitteet ja menettelytavat tosin vaihtelevat maittain. Lapsityövoiman poistaminen ja kaikkinaisen järjestäytymisoikeuksien polkemisen estäminen ovat luonnollisesti keskeisiä. Näiden ihmisoikeuksien edistämisen ohella myös kehityksen kärjessä oleville maille ILOlla on työelämän uudistajana merkitystä, muun muassa sen puitteissa voidaan harmonisoidummin kehittää yritysten yhteiskuntavastuuta, ottaa huomioon ympäristömuutokset ja kestävä kehitys, Kangasperko pohtii.

Kolmikanta – hallitusten sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen yhteistyö – on ILO:n toiminnan keskeisin kulmakivi. Kangasperkon mukaan kolmikanta on Suomesakin tärkeä työelämän toimintamuoto, vaikka sitä kohtaan on aika ajoin esitetty voimakastakin kritiikkiä.

– Kolmikanta tarjoaa monipuoluemaisessa työkalun valmistella työelämää koskevia säännöksiä, joissa otetaan huomioon sekä työntekijät että työnantajat. Kun molemmat osapuolet pääsevät vaikuttamaan säännösten sisältöön, ne myös sitoutuvat huolehtimaan niiden noudattamisesta, hän arvioi.

ILO:n viime vuosien kunnianhimoisin hanke on kohdistunut globalisaatioon ja sen oikeudenmukaiseen ohjailuun. Tässä on Suomikin ollut näkyvästi mukana, toimihan tasavallan presidentti **Tarja Halonen** globalisaation sosiaalisia ulottuvuuksia kartoittaneen ILO:n maailmankomission toisena puheenjohtajana. Viime kesän työkonferenssissa ILO hyväksyi julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta.

– Se [julistus] on kuin tienviitta tavoitteisiin, joiden päämääränä on vähän parempi maailma ja oikeudenmukainen kohtelu työssä. Se antaa myös ILOlle uusia työkaluja toimia entistä paremmin tavoitteittensa mukaisesti, Kangasperko kiteyttää. ■

Kuva: Tuukka Santanen/TEM

Aids ja tasa-arvo työkonferenssin esityslistalla

Kansainvälisen työnjärjestön 98. työkonferenssi kokoontuu 3. – 19. kesäkuuta Genevessä. Konferenssin asialistalla on muun muassa keskustelu aidsin vaikutuksista työelämään, väestörakenteen muutokset työllisyyteen ja sosiaaliseen suojeluun sekä sukupuolten tasa-arvo ja ihmisarvoinen työ.

Konferenssissa käsitellään ILO:n hallintoneuvoston ja pääjohtajan raportit sekä maailmanraportti pakkotyön

poistamisesta osana ILO:n työelämän peruseriaatteita ja oikeuksia koskevaa seurantamekanismia.

Kansainvälinen työkonferenssi on ILO:n korkein päätävä elin, joka hyväksyy tulevan vuoden toimintaohjelman ja talousarvion sekä muut siihen liittyvät asiat. Konferenssi myös seuraa hyväksymiensä yleissopimusten ja suositusten soveltamista. ■

ILO muokkaa työelämän pelisääntöjä

Työntekijäjärjestöissä ILO:n rooli nähdään ensi sijassa työelämän pelisääntöjen muokkaajana ja työlaissäädännön kehittäjänä.

– Järjestäytymisvapauden ja työehtosopimusoikeuden turvaavat sopimukset nro 87 ja nro 98 ovat ammattiyhdistystoiminnan kivijalkoja. Myös samapalkkaisuussopimus nro 100 ja syrjinnän kieltävä sopimus nro 111 ovat olleet tärkeitä, toteaa työntekijäjärjestön edustajana Suomen ILO-neuvottelukunnassa istuva SAK:n kansainvälisen osaston johtaja **Marjaana Valkonen**. Hän painottaa myös työsuojelua koskevien ILO:n sopimusten merkitystä.

– Suuri osa ILO:n sopimuksista, joista myös Suomi on useimmat ratifioinut, on edelleen ajankohtaisia, hän muistuttaa.

Valkonen pitää ILO:n kolmikantaista roolia ja tehtävää edistää ihmisarvioista työtä entistä tärkeämpänä globalisoituvassa maailmassa.

– ILO:n tulee olla mukana tasavertaisena kumppanina muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa ratkottaessa talouskriisiä ja sen vakavia seurauksia. ILO:n arvion mukaan jopa 50 miljoonaa ihmistä menettää työpaikkansa.

Tarvitsemme nyt koherenttia politiikkaa ja uudenlaista sääntelyä, Valkonen pohtii.

Valkosen mukaan globaalissa taloudessa tarvitaan reiluja pelisääntöjä ihmisarvoisen työn edistämiseksi. Talouskriisissä korostuu entisestään kolmikantaisen yhteistyön merkitys. Suomen malliin on olennaisena osana kuulunut sosiaalinen vuoropuhelu ja kolmikantayhteistyö. Yhteistyöllä on rakennettu hyvinvointia, vahvistettu kilpailukykyä ja yhteiskunnan vakautta.

– Siksi ILO:n julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta on tärkeä myös Suomelle. Monet sen tavoitteista ovat Suomessa toteutuneet, mutta on syytä arvioida, ovatko eri politiikan lohkojen toimet koherenteja, Valkonen huomauttaa. ■

Kuva: SAK

Kilpailukyvyille enemmän painoa säätelyprosessissa

ILO:n merkitystä suomalaisen työelämän kehittämisessä korostetaan myös työnantajatahoilla. Elinkeinoelämän keskusliiton, EK:n asiantuntija **Anu Sajavaara** arvioi, että ILO:n ja sen yleissopimusten rooli suomalaisessa työelämässä oli suurempi ennen Suomen EU-jäsenyyttä kuin ehkä nykyisin.

– Seuraamme tietenkin tarkkaan, millaisia hankkeita ILO:ssa on vireillä ja miten ne soveltuvat suomalaisiin oloihin, hän toteaa.

Globalissa maailmassa ILO:n rooli on Sajavaaran mukaan ehkä jopa korostuneempi kuin aikaisemmin. Onhan se järjestö, jossa työelämän kysymyksiä voi pohtia maailmanlaajuisesti, ja järjestön merkitys on suuri varsinkin maille, joiden työlaissäädäntö kaipaa vielä kohentamista.

– ILO tarjoaa kolmikantaisen foorumin, jossa työelämän ja talouden ongelmia voidaan käsitellä maailmanlaajuisesti. Muiden kansainvälisten järjestöjen ohella ja rinnalla myös ILO:ssa pohditaan tällä hetkellä, miten talouskriisistä selvitään, hän toteaa.

Sajavaara muistuttaa, että monet työelämän normit ja pelisäännöt, joita ILO yleissopimuksillaan ohjailee, ovat Suomessa usein kehittyneet pidemmälle kuin ILO:n jäsenmaissa keskimäärin, eivätkä ne aina sovi sellaisenaan sovellettavaksi Suomen oloihin.

– Jokaisen yleissopimuksen ratifioinnin kohdalla meidän on tietysti aina pohdittava, onko sen ratifiointi meidän kannalta tarkoituksenmukainen. Esimerkiksi äitiyssuojelua koskeva yleissopimus nro 184 on sellainen, joka on vaikea sovittaa yhteen suomalaisten käytäntöjen kanssa.

Suomalaisen työmarkkinapolitiikan kolmikantaista rakennetta Sajavaara pitää ylipäätään toimivana.

– Työmarkkinaosapuolet ovat työelämän parhaita asian-

tuntijoita, ja varsinkin taloudellisesti vaikeina aikoina vuoropuhelun merkitys korostuu entisestään.

Sajavaara arvioi, että suomalaisten työmarkkinoiden kolmikantaisuus on paitsi turvannut suomalaisten hyvinvoinnin, myös lisännyt suomalaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä.

– Toimivan vuoropuhelun merkitys näkyy muun muassa kansainvälisissä yritysten kilpailukyvyyn mittauksissa, joissa Suomihan on ollut aivan kärkimaiden joukossa.

Sajavaara toivoo, että tulevaisuudessa ILO:n piirissä panotaisiin enemmän painoa yritysten toimintaedellytysten parantamiseen.

– Yritysten kilpailukyvyyn ja tuottavuuden kehityksen turvaaminen on jatkossa aivan olennainen kysymys. Se tulisi ottaa työelämän säätelyprosessissa huomioon, jotta ei kuormiteta yrityksiä sellaisilla asioilla, jotka heikentävät niiden työllistämismahdollisuuksia, Sajavaara painottaa.

Sajavaara ei halunnut vielä tässä vaiheessa arvioida sitä, mitä vaikutuksia on ILO:n tuoreella julistuksella sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta.

– Luulen, ettei julistusta tai sen taustoja tunneta kovin hyvin. Mietimme ILO-neuvottelukunnassa parhaillaan, miten julistuksesta pitäisi keskustella ja tiedottaa. Olemme työstämässä julistustekstistä tiivistelmää, joka kuvaisi julistuksen keskeisen sisällön, Sajavaara kertoo. ■

Kuva: EK

Taluskriisi puhutti Euroopan aluekokouksessa

Kuva: ILO

Maailmanlaajuinen taluskriisi on vaikeuttanut ihmisarvoisen työn toteutumista lukuisissa Euroopan ja Keski-Aasian maissa, todettiin ILO:n kahdeksannessa Euroopan ja Keski-Aasian aluekokouksessa, joka pidettiin Lissabonissa 9. – 13. helmikuuta. Kokouksessa taluskriisi arvioitiin vakavimmaksi Euroopassa 60:een vuoteen.

Rahoitus- ja talousongelmia ja niiden ratkaisuja alueella pohtinut kolmikantainen kokous hyväksyi yhteiset päätelmät, joissa jäsenmaita ja kansainvälisiä järjestöjä

kehoitettiin koordinoimaan talouden elvytyspaketteja kysynnän lisäämiseksi ja työllisyyden turvaamiseksi. Heikoimpia ja haavoittuvimpia väestöryhmiä tulisi suojata taantumman pahimmilta vaikutuksilta.

Kokouksen mukaan yksituumaisuutta ja solidaarisuutta tarvitaan nyt entistä enemmän. Yrityksille, erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille tulee turvata niiden tarvitsema pääoma työllisyyden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

Kokouksessa painotettiin myös nykyistä tehokkaampien toimien tarpeellisuutta – kansallisesti, alueellisesti ja globaalisti – protektionismin välttämiseksi sen kaikissa muodoissaan. Protektionismin arvioitiin ainoastaan pidentävän kriisin kielteisiä vaikutuksia. Hallitusten ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyötä pidettiin tärkeänä keinona kriisin taltuttamiseksi.

Kansainvälisen työjärjestöä kehoitettiin edistämään ihmisarvoisen työn ohjelmaa monenkeskisessä järjestelmässä, mukaan lukien G20 -maiden kokoukset, kansainväliset finanssialan laitokset sekä EU. ■

Ilmastonmuutos voi tuoda miljoonia uusia työpaikkoja

Kuva: YK

Yritykset taistella ilmastonmuutosta vastaan on jo nyt luonut uusia työpaikkoja monilla talouden ja teollisuuden aloilla. Tulevaisuudessa näitä uusia työpaikkoja voi syntyä miljoonia, arvioidaan ILO:n tuoreessa ilmastonmuutoksen vaikutuksia työelämään

kartoittaneessa raportissa.

Raportissa kuitenkin muistutetaan, että meneillään ole-

valla ilmastonmuutoksella on myös kielteisiä vaikutuksia työntekijöiden ja heidän perheidensä elämään, erityisesti niiden, joiden elanto on riippuvainen maataloudesta ja turismista. Siksi toimet ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi ja siihen sopeuttamiseksi tulisi raportin mukaan toteuttaa niin, että niissä otetaan riittävästi huomioon ihmisarvoisen työn vaatimukset.

– Kestävä talous ei voi enää jättää huomioimatta ympäristöllisiä ja sosiaalisia kustannuksia. Esimerkiksi hinta, jonka yhteiskunta maksaa saastumisen tai sairastumisen seurauksista, täytyy sisällyttää tuotteen markkinahintaan. Vihreät työpaikat pitää olla siksi myös ihmisarvoisia työpaikkoja, raportissa todetaan. ■

Norjalta miljoonapanostus ILO:n kehitysohjelmiin

Norjan hallitus on lisännyt avustustaan ILO:n kehitysohjelmiin toimintavuosille 2008 – 2009 yli 40 prosentilla edelliseen vuoteen verrattuna. Uusi avustussumma, 100 miljoonaa Norjan kruunua (noin 11,5 milj. euroa), on kohdistettu ohjelmiin, jolla edistetään työelämän perusoikeuksien toteutumista, lapsityön torjuntaa, tasa-arvon toteutumista, sosiaalista vuoropuhelua, ihmisarvoista työtä ja työnormien noudattamisen valvontaa. ■

Somavia jatkaa ILO:n johdossa

Kuva: M. Crozet/ILO

ILO:n hallintoneuvosto valitsi 18. marraskuuta 2008 pitämässään kokouksessa chileläisen **Juan Somavian** järjestön pääjohtajaksi kolmannen kerran. Somavia tuli ILO:n pääjohtajaksi 1999 ensimmäisenä eteläisen pallonpuoliskon edustajana. Pääjohtajan toimikausi on viisi vuotta. ■